

Två år med svenska koldioxidbudgetar

Konferens i Uppsala den 4-5 november 2019

Om konferensen

Det praktiska arbetet med att bryta ner och fördela den globala koldioxidbudgeten är i pionjärstadiet och det finns stor potential att utveckla både metod samt tillämpning av koldioxidbudgetar som styrverktyg. Med detta som bakgrund arrangerade CCL en tvådagarskonferens med temat *"två år med svenska koldioxidbudgetar"* den 4-5 november 2019. Syftet var att öka kunskapen om forskningen bakom koldioxidbudgetar samt diskutera tillämpning utifrån olika aktörers perspektiv. Vid konferensen deltog över 60 personer från kommuner, länsstyrelser, akademi och civilsamhälle. I följande avsnitt sammanfattar vi några viktiga inslag och medskick från konferensen.

Program och föreläsare

Måndag 4 november

9:00 - 10:00	Registrering, Kaffe & Mingel	
10:00 -10:15	Välkommen	
10:15 - 10:55	Koldioxidbudgetar, bakgrund, nuläge & framåtblick Prof. Kevin Anderson, Uppsala Universitet/University of Manchester	
10:55 - 12:00	Två år med koldioxidbudgetar Paneldiskussion med Clara Melander, kommuner, regioner & län som har en budget	
	Lunch	
13:00- 14:00	Manchesters implementering av en koldioxidbudget Jonny Sadler, Manchester Climate Change Agency	
14:00 - 15:00	Workshop kring Manchesters implementering av sin koldioxidbudget Jonny Sadler – Manchesters Climate Change Agency Angeliki Stogia – Manchester City Council	Hur styr vi mot hållbar konsumtion Mikael Malmaeus, Ekonom & Miljöforskare på IVL Svenska Miljöinstitutet
15:15 - 16:15	Kommunens roll i omställningen Maria Ivansson, verksamhetsledare Klimatkommunerna	Konsumtionsbaserade utsläpp – var står vi idag gällande mätning och uppföljning Sabina Andren, Programsamordnare Hållbara Städer & Carina Borgström Hansson, Senior Rådgivare WWF
16:20 - 16:30	Sammanfattning av dagen	
16:30	Diskussion & mingel	
19:00	Konferensmiddag	

Tisdag 5 november

8:30	Morgonkaffe	
9:10 - 9:30	Utkast på nationell process för att fastställa sektorsbudgetar Martin Wetterstedt, Klimatledarskapsnoden	
9:30 - 10:00	Oslo kommuns arbete med klimatbudgetar Audun Garberg, avdelningschef klimatavdelning Oslo Kommun	
10:10 - 11:00	Djupdykning Oslos klimatbudgetar Aundun Garberg & Tba	Att förklara och visualisera budgetperspektiv Anders Heggstad, Klimatsekretariatet
11:00 - 12:00	Handlingsplan för 2020 Isak Stoddard, tidigare koordinator för Zennström professuren vid Klimatledarskapsnoden, UU	Klimatlätt, Uppsala Kommuns Projekt & Svalna Linnea Haeggström, Kampanjledare för Klimatlätt & David Andersson grundare för Svalna
	Lunch	
13:00 - 14:00	Hur får vi med utsläpp från jord- och skogsbruk i en klimatstrategi? Thomas Kätterer, prof. Sveriges Lantbruksuniversitet	Snabb omställning av transportsektorn Björn Isaksson, Biogas Öst med BioDriv Öst
14:15 - 15:45	Sammanfattning av konferensen	
16:00	Konferensen avslutas	

Bakgrund koldioxidbudgetar

Den globala koldioxidbudgeten är den begränsade totala mängd koldioxid som kan släppas ut till atmosfären för att klara ett visst temperaturmål. Det betyder att 1,5 och 2-gradersmålet kan brytas ner och fördelas i tid och rum i form av nationella, regionala, och lokala koldioxidbudgetar. CCL har i samarbete med svenska kommuner, län, och regioner tillämpat detta och beräknat lokala och regionala koldioxidbudgetar. Koldioxidbudgetarna gäller för åren 2020-2040 och anger en årlig minskningstakt i linje med Parisavtalet. Efter 2040 måste utsläppen fortsätta att sjunka mot noll.

Projektet har möjliggjorts av Uppsala Universitets roterande gästprofessur i klimatledarskap (CCL) som mellan 2015 och 2018 hölls av Professor Kevin Anderson vid Tyndall Centre for Climate Change Research. Kevin Anderson är pionjär inom arbetet med att omvandla den globala koldioxidbudgeten till nationell och lokal nivå. Förutom arbetet med svenska kommuner och län har Kevin Anderson varit med och tagit fram en budget för Manchester, Skottland samt för England via deras Climate Change Act.

Det svenska projektet inleddes år 2017 med att Järfälla Kommun tog kontakt med CCL med en förfrågan om att beräkna en koldioxidbudget för kommunens geografiska område. Kommunen ville förstå vilka utsläppsminskningar som krävs för att kommunens mål skulle kunna sägas vara i linje med Parisavtalet. När projektet var klart tog fler kommuner samt län och regioner kontakt med CCL och bad att få budgetar beräknade. Detta resulterade i ett samarbete med 17 kommuner, län, och regioner under 2018 och ytterligare ca 12 under 2019.

CCLs och Tyndalls centres beräknade siffra på hur snabbt koldioxidutsläppen måste minska har varierat lite mellan rapporterna, men hamnar betydligt över 10 % i samtliga rapporter.

Några nedslag i konferensen

Följande avsnitt gör nedslag i programmet med fokus på lärdomar och erfarenheter från det svenska koldioxidbudgetprojektet, Manchester Citys arbete med sin koldioxidbudget, samt arbete i Norge med klimatbudgetar. Avslutningsvis kan man läsa om konferensdeltagarnas egna reflektioner och idéer kring tillämpningen koldioxidbudgetar i lokalt och regionalt klimatarbete.

Erfarenheter från svenska kommuner, län, och regioner

I inledningen av konferensen presenterades resultat från en masteruppsats som följt arbetet med koldioxidbudgetar i några av kommunerna och länen som fick en koldioxidbudget beräknad under 2018. Därefter följde ett panelsamtal med representanter från kommuner och län med erfarenhet av koldioxidbudgetar. Diskussionen fokuserade på vad som hänt ute i kommunerna och länen samt hur rapporterna används i dagsläget.

Uppföljningen av projektet visar att de flesta av kommunerna och länen i dagsläget främst använder budgeten som ett kompletterande underlag i det ordinarie klimatarbetet. Vidare ser många på budgeten som ett sätt att visa och kommunicera att utsläppen behöver minska drastiskt varje år. Man ser även att en koldioxidbudget kan användas för att visa att kommun, näringsliv, civilsamhälle, och medborgare delar på samma utsläppsutrymme. Det gör budgetarna till ett potentiellt effektivt verktyg i arbetet med att samla aktörer och bygga en gemensam ansvarskänsla för klimatfrågan. Det verkar samtidigt som att kommundienstämman upplever att kommunen som organisation i dagsläget saknar rådighet att driva igenom den omställningstakt som föreslås i koldioxidbudgetramverket. Koldioxidbudgetrapporterna har främst stannat på tjänstemannanivå och få kommuner har än så länge beslutat politiskt om att följa ramverket.

Intressanta frågor för fortsatt uppföljning är därför hur medborgare och politiker ser på koldioxidbudgetramverket som underlag för lokal klimatpolitik, om och hur ramverket integreras i befintliga mål och arbetssätt, hur rapporterna används konkret i arbetet med att samla aktörer kring klimatfrågan samt kommunikation kring snabb klimatomställning.

Erfarenheter från Manchester

Manchester City Council beslöt i slutet av 2018 att anta ett koldioxidbudgetramverk som beslutsunderlag till stadens åtgärder för minskad klimatpåverkan. Under konferensen berättade Jonny Sadler från Manchester Climate Change Agency om beslutet och hur man använder koldioxidbudgeten i stadens arbete med klimat.

Han inledde med att beskriva att det finns en stark förankring i lokalsamhället för en snabb klimatomställning i Manchester. Tillsammans med stadens nära samarbete med Tyndall Centre for Climate Change Research ledde detta till att stadens folkvalda beslöt att använda ett koldioxidbudgetramverk som grund för stadens utsläppsmål. I Manchester är det Manchester Climate Change Agency som driver implementeringen och möjliggör samverkan mellan aktörer. Jonny Sadler poängterade samtidigt att arbetet med utsläppsminskningar måste bygga på gemensamt ansvar mellan samhällsaktörer. I linje med detta beskrev han vidare att det är viktigt att komma ihåg att staden som organisation omöjligt kan driva igenom alla de utsläppsminskningar som krävs för att stanna inom stadens koldioxidbudget. Manchester Climate Change Agency använder därför budgeten som ett verktyg för att förankra en gemensam ansvarskänsla bland aktörer och visa att aktörerna delar på samma utsläppsutrymme. Konkret innebär detta att man jobbar på olika sätt för att få aktörer att förbinda sig till att hålla sig inom budgeten.

Trots detta spenderar Manchester i likhet med många andra städer sin koldioxidbudget i hög takt. Men det sker framsteg på flera områden. Detta arbete styrs av en [15-punktlista](#) som även presenterades under föreläsningen.

Mer information om Manchester Citys klimatarbete finns [här](#).

Erfarenheter från Norge

Under konferensen fick deltagarna även ta del av erfarenheter från Jakob Grandins och Jesse Schrages forskning på Bergen Universitet om Oslo kommuns arbete med *klimatbudgeter*. Det är viktigt att poängtera att den *klimatbudget* som tillämpas i Oslo konceptuellt skiljer sig från de *koldioxidbudgetar* som beräknats i Sverige och UK.

I Oslo har kommunen infört en klimatbudget som redovisas som en del av kommunens ekonomiska budget. Det innebär att klimatbudgeten godkänns av kommunfullmäktige. Syftet med budgeten är att säkerställa att nödvändiga åtgärder för utsläppsminskningar genomförs för att uppnå beslutade klimatmål samt på ett tydligt sätt redovisa kostnaderna för detta. Till skillnad från koldioxidbudgetarna i Sverige och Manchester syftar klimatbudgeten på den ekonomiska investeringen i att minska klimatpåverkan, inte det lokala utsläppsutrymme som finns. I Norge kommer användandet av budgetbegreppet från idén att följa upp klimat på samma sätt som man följer upp ekonomin i en kommun (dvs. genom den ekonomiska budgeten). Det betyder att klimatbudgetarna i Norge kan förstås som *styrverktyg* medan koldioxidbudgetarna i Sverige kan förstås mer som en *metod* för att sätta vetenskapligt förankrade klimatmål. Dessa båda metoder kan med fördel användas samtidigt.

Mer läsning om klimatbudgetar i Norge finns [här](#).

[Här](#) kan man läsa Energy Cities arbete om klimatbudgetar med fallstudier från bl.a. Oslo.

Utvecklingsmöjligheter – vilka behov ser aktörer framöver?

Mot slutet av konferensen höll Isak Stoddard från CCL en workshop som syftade till att samla in reflektioner och idéer från deltagarna om utvecklingsområden kopplat till koldioxidbudgetprojektet. Nedan redovisas svaren sorterat efter några övergripande teman.

Kommunikation och visualisering

- Visualisering av kumulativa utsläpp spelar roll och budgetperspektivet är en ögonöppnare för många. Visualisering av en utsläppsbudget visar att läget är akut och utsläppsminskningar måste ske på både kort och lång sikt.
- Koldioxidbudgetar visar tydligt vad som *behövs* göras, men inte vad som *kan* göras för att minska utsläppen (detta poängterades som viktig bakgrund till Manchesters arbete tidigare i konferensen)
- Flera deltagare efterfrågade verktyg som kan hjälpa kommunerna att själva beräkna sin budget samt kommunicera den på ett pedagogiskt sätt.

Metod

- Flera deltagare tog upp konsumtionsperspektivet och hur man ska tänka kring det i förhållande till territoriella utsläppsbudgetar. Många upplever att det fortfarande är diffust hur man ska göra.
- En deltagare underströk att det är minst lika viktigt att stänga in kol (t.ex. genom träbyggnad) som att minska på utsläppen och efterlyste det perspektivet. Hur kan vi integrera kolinlagring i koldioxidbudgetramverket?

Koldioxidbudgetar som styrverktyg

- Flera deltagare underströk vikten av att inkludera den nationella nivån i diskussionen kring lokala koldioxidbudgetar.
- Flera deltagare lyfte fram vikten av att förankra budgeten politiskt och efterlyste stöd och verktyg i det arbetet. En intressant fråga för fortsatt uppföljning som ställdes var huruvida man sett att koldioxidbudgetar leder till en kraftfullare politik i de kommuner som har en (Intressant här är att Borås stad själva tagit fram en koldioxidbudget som styrande dokument, lämnas till läsaren att ta reda på mer)
- Många underströk vikten av att inkludera politiker, kommunalråd, och andra beslutsfattare i diskussionen. Vad är deras perspektiv på koldioxidbudgetramverket?
- Medborgardialog lyftes också fram. Hur ser medborgare på en snabb omställning i linje med en koldioxidbudget?
- Flera deltagare efterfrågade fortsatt arbete kring hur man kan integrera en koldioxidbudget i det ordinarie klimatarbetet samt det ekonomiska budgetarbetet i kommunen. Hur kan man konkret koppla sin koldioxidbudget till den ekonomiska budgeten?

Övrigt

- Flera deltagare lyfte fram föreläsningarna av Klimatlätt och Svalna och efterfrågade fler sådana forum för att koppla ett koldioxidbudgetramverk med faktiska utsläppsminskningssåtgärder.
- Föreläsningarna av IVL, Klimatsekretariatet, klimatkommunerna samt SLU lyftes även fram som givande av många deltagare.

Tack!

CCL vill tacka alla deltagare för intressanta samtal och hoppas att konferensen bidragit med nya perspektiv och idéer för det fortsatta klimatarbetet. Vi lärde oss mycket av diskussionerna och tar med oss många nya insikter om metodutveckling och tillämpning in i nästa års arbete med koldioxidbudgetprojektet. Vid intresse för samarbete eller dialog med CCL kontakta gärna Martin Wetterstedt eller Aaron Tuckey.

Nästa år kommer konferensen hållas 10-12 november i Humanistiska teatern här i Uppsala.